

INFLYATSIYAGA QARSHI MOLIYAVIY-IQTISODIY SIYOSATNING SAMARADORLIGI

Murtazayev Ulug‘bek Abdisolom o‘g‘li

ANNOTATSIYA: *Ushbu tezisda inflyatsiyaga qarshi moliyaviy-iqtisodiy siyosatning mazmuni, uning makroiqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashdagi roli hamda samaradorligini baholash mezonlari yoritilgan. Tadqiqotda pul-kredit siyosati, fiskal tartib-intizom, budget xarajatlari, kreditlash hajmi va valyuta kursi barqarorligining narxlar darajasiga ta‘siri ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, inflyatsiyani jilovlashda kompleks yondashuv, raqobat muhitini rivojlantirish va ishlab chiqarish taklifini kengaytirish zarurligi asoslab beriladi.*

Kalit so‘zlar: *inflyatsiya, moliyaviy-iqtisodiy siyosat, pul-kredit siyosati, fiskal siyosat, asosiy stavka, narxlar barqarorligi, makroiqtisodiy barqarorlik.*

АННОТАЦИЯ: *В данном тезисе рассматриваются содержание антиинфляционной финансово-экономической политики, ее роль в обеспечении макроэкономической стабильности, а также критерии оценки ее эффективности. В исследовании с научно-теоретической точки зрения анализируется влияние денежно-кредитной политики, фискальной дисциплины, бюджетных расходов, объема кредитования и стабильности валютного курса на уровень цен. Также обосновывается необходимость комплексного подхода, развития конкурентной среды и расширения производственного предложения в сдерживании инфляции.*

Ключевые слова: *инфляция, финансово-экономическая политика, денежно-кредитная политика, фискальная политика, основная ставка, ценовая стабильность, макроэкономическая стабильность.*

ABSTRACT: *This thesis examines the essence of anti-inflationary financial and economic policy, its role in ensuring macroeconomic stability, and the criteria for assessing its effectiveness. The study provides a scientific and theoretical analysis of the influence of monetary policy, fiscal discipline, budget expenditures, credit expansion, and exchange rate stability on the general price level. The thesis also substantiates the need for an integrated approach, the development of a competitive environment, and the expansion of domestic supply in reducing inflationary pressure.*

Keywords: *inflation, financial and economic policy, monetary policy, fiscal policy, key rate, price stability, macroeconomic stability.*

KIRISH

Inflyatsiya zamonaviy iqtisodiyotda aholining real daromadlari, jamg‘armalari, investitsion faollik va umumiy iqtisodiy muvozanatga bevosita ta‘sir ko‘rsatadigan muhim makroiqtisodiy jarayondir. Narxlar darajasining uzluksiz oshib borishi

iste'molchilar xarid qobiliyatining pasayishiga, ishlab chiqaruvchilar xarajatlarining ortishiga hamda moliyaviy rejalashtirishda noaniqliklarning kuchayishiga olib keladi. Shu sababli inflyatsiyaga qarshi moliyaviy-iqtisodiy siyosatni samarali tashkil etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, inflyatsiyani faqat pul massasini qisqartirish yoki foiz stavkalarini oshirish orqali to'liq jilovlash qiyin. Unga qarshi siyosat pul-kredit, fiskal, investitsion, ishlab chiqarish va ijtimoiy siyosat choralarining o'zaro uyg'unlashgan holda amalga oshirilishini talab qiladi.

ASOSIY QISM

Inflyatsiyaga qarshi moliyaviy-iqtisodiy siyosat deganda davlat va Markaziy bank tomonidan narxlar barqarorligini ta'minlash, pul muomalasini tartibga solish, budjet xarajatlarini maqbullashtirish, talab va taklif o'rtasidagi muvozanatni saqlashga qaratilgan chora-tadbirlar majmui tushuniladi. Ushbu siyosatning asosiy maqsadi iqtisodiyotda narxlarning keskin o'sishini cheklash, aholi daromadlarining qadrsizlanishiga yo'l qo'ymaslik va barqaror iqtisodiy o'sish uchun qulay muhit yaratishdan iborat.

Moliyaviy-iqtisodiy siyosat samaradorligi bir nechta mezonlar orqali baholanadi. Birinchidan, iste'mol narxlari indeksining pasayish tendensiyasi kuzatilishi lozim. Ikkinchidan, asosiy stavka va kredit foizlari orqali iqtisodiyotdagi ortiqcha talab bosimi yumshatilishi kerak. Uchinchidan, davlat budjeti xarajatlari iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlagan holda inflyatsion bosimni kuchaytirmaydigan darajada boshqarilishi zarur.

Pul-kredit siyosati inflyatsiyani jilovlashda markaziy o'ringa ega. Markaziy bank asosiy stavkani belgilash orqali kreditlar narxiga, pul taklifiga va aholining iste'mol hamda jamg'arma qarorlariga ta'sir ko'rsatadi. Asosiy stavkaning oshirilishi odatda kredit olish faolligini pasaytiradi, ortiqcha talabni cheklaydi va narxlar o'sishini sekinlashtiradi. Biroq bunday choralar ishlab chiqarish va investitsion faollikka ham ta'sir qilishi mumkin. Shu bois pul-kredit siyosati ehtiyotkorlik bilan, iqtisodiyotning real sektori holatini hisobga olgan holda yuritilishi lozim.

Fiskal siyosat ham inflyatsiyaga qarshi kurashda muhim vosita hisoblanadi. Davlat budjeti xarajatlarining haddan tashqari kengayishi ichki talabni oshirib, narxlar bosimini kuchaytirishi mumkin. Aksincha, budjet intizomini mustahkamlash, samarasiz xarajatlarni qisqartirish va investitsion xarajatlarni ustuvor yo'nalishlarga yo'naltirish inflyatsion jarayonlarni yumshatishga xizmat qiladi.

Inflyatsiyaga qarshi siyosatning yana bir muhim yo'nalishi — ishlab chiqarish taklifini kengaytirishdir. Mahalliy ishlab chiqarish hajmining ortishi, logistika tizimining takomillashuvi, importga qaramlikning kamayishi va bozorlarda raqobatning kuchayishi narxlarning sun'iy oshib ketishini cheklaydi. Ayniqsa oziq-ovqat, yoqilg'i-energetika va kundalik iste'mol tovarlari bozorida barqaror taklifni shakllantirish inflyatsiyani pasaytirishning muhim omili hisoblanadi.

Samarali antiinflyatsion siyosat aholining ijtimoiy himoyasi bilan ham uyg'un bo'lishi kerak. Chunki inflyatsiya eng avvalo kam daromadli qatlamlarga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun manzilli ijtimoiy yordam, daromadlarni indeksatsiya qilish va asosiy iste'mol mahsulotlari bozorida barqarorlikni ta'minlash choralarini qo'llash ijtimoiy barqarorlikni saqlashda muhim ahamiyatga ega.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, inflyatsiyaga qarshi moliyaviy-iqtisodiy siyosatning samaradorligi faqat narxlar o'sish sur'atini pasaytirish bilan emas, balki iqtisodiy o'sish, bandlik, investitsion faollik va aholining real daromadlarini saqlab qolish bilan ham baholanadi. Bunda pul-kredit siyosati, fiskal tartib-intizom, ishlab chiqarishni rag'batlantirish va ijtimoiy himoya choralarning o'zaro muvofiqligi hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Taklif sifatida, birinchidan, inflyatsion kutilmalarni pasaytirish uchun Markaziy bankning ochiq va tushunarli kommunikatsiya siyosatini kuchaytirish zarur. Ikkinchidan, davlat budjeti xarajatlarining samaradorligini oshirish va budjet defitsitining inflyatsion bosimini kamaytirish lozim. Uchinchidan, mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash, raqobat muhitini rivojlantirish va importga qaramlikni qisqartirish orqali taklif omillarini mustahkamlash maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Pul-kredit siyosatining asosiy yo'nalishlari va statistik byulletenlari. — Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarorlari va farmonlari. Narxlar barqarorligi, makroiqtisodiy barqarorlik va inflyatsiyaga qarshi choralar bo'yicha normativ-huquqiy hujjatlar. — www.lex.uz.
3. Mankiw N.G. Macroeconomics. — New York: Worth Publishers, 2022.